

Generaldirektören

GD-kansliet

Beslut om miljöplan 2020-2022

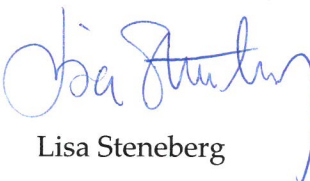
SiS miljöplan för perioden 2020-2022 har föregåtts av en intern miljöutredning, utförd av utredaren och miljösamordnaren Lisa Steneberg på enheten för lokaler och miljö vid SiS huvudkontor. Vid miljöutredningen identifierades de områden där SiS verksamhet har sin största påverkan på miljö och klimat och samtliga interna miljömål har koppling till Sveriges nationella miljömål och de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

I remissarbetet har synpunkter inhämtats från SiS verksamhet och arbetstagarorganisationer. Vissa justeringar har gjorts i miljöplanen utifrån den återkoppling som inkommit under remisstiden, för att miljöplanen ska fungera i alla delar av verksamheten - utan att tumma på SiS ambitioner i det interna miljöledningsarbetet.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Elisabet Åbjörnsson Hollmark. I handläggningen har deltagit direktören Fredrik Oljeqvist. Föredragande har varit utredaren och miljösamordnaren Lisa Steneberg.

Elisabet Åbjörnsson Hollmark

Lisa Steneberg

Kopia:
SiS centrala ledningsgrupp
Institutionschefer
Registratorer
HK-chefer
Fackliga företrädare
Huvudskyddsombudet

Statens institutionsstyrelse

Besök Lindhagensgatan 126
Adress Box 30224
104 25 Stockholm

Telefon
Fax 010-453 40 50

E-post registrator@stat-inst.se
Internet www.stat-inst.se

Org-nr 202100-4508

Miljöplan 2020 – 2022

Statens institutionsstyrelse

Besök Lindhagensgatan 126
Adress Box 30224
104 25 Stockholm

Telefon
Fax 010-4534050

E-post
Internet www.stat-inst.se

Org-nr 202100-4508

Innehåll

1.	Inledning.....	3
2	Styrdokument och förordningar	4
	2.1 SiS Miljöpolicy.....	4
	2.2 Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter.....	4
	2.3 Sveriges miljökvalitetsmål	4
	2.4 Agenda 2030	5
	2.5 Lagar och förordningar	6
	2.6 Gröna hyresavtal.....	6
3	SiS Miljömål 2020-2022	7
	3.1 Mätningar per vårddygn	7
	3.2 Energi	7
	3.3 Tjänsteresor	9
	3.4 Avfall	11
	3.5 Livsmedel	13
	3.6 Inköp och upphandling	15
	3.7 Kemikalier och engångsartiklar	16
4	Strategi för SiS miljöledningsarbete	19
	4.1 Processhjul för miljöledningsarbetet.....	19
	4.2 Processteg miljöledningsarbetet	19
	4.3 Organisation	21
5	Inhämtning av uppgifter årlig rapportering – ansvarsfördelning	22

1. Inledning

Miljöplanen utgör grunden för SiS miljöledningsarbete. Den sträcker sig över en treårsperiod och den här miljöplanen avser åren 2020-2022.

Nytt för den här miljöplanen är att Agenda 2030, de globala hållbarhetsmål som beslutats av FN:s församling, finns med som ett styrande dokument och samtliga SiS miljömål har koppling till flera Agenda 2030-mål.

Dokumentet tydliggör SiS arbete med miljöfrågor genom information om SiS miljöpolicy, våra miljömål för perioden och ett urval av de åtgärder vi vidtar för att uppnå dem, hur organisationen kring miljöarbetet ska vara upprättad och vilka lagar och förordningar inom miljöområdet som berör SiS verksamhet.

Alla inom SiS ska följa miljöplanen. Hållbarhetstänkandet ska gälla i planering och genomförande av verksamheten, såväl miljömässigt som socialt och ekonomiskt. Dessa tre hållbarhetsaspekter går hand i hand.

"Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."

Generationsmålet, Riksdagens definition

Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter anger att alla statliga myndigheter ska ha ett miljöledningssystem innehållande en miljöpolicy och mätbara miljömål. Det ska finnas en organisation med ansvarsfördelning och myndigheten ska årligen följa upp och rapportera till Naturvårdsverket, Energimyndigheten och det egna departementet om hur arbetet med miljömål och åtgärder har löpt under året och hur väl målen uppnås.

Miljöplanen sträcker sig till 2022 och kan komma att revideras om ytterligare betydande miljöaspekter uppdagas i SiS verksamhet under perioden.

2 Styrdokument och förordningar

2.1 SiS Miljöpolicy

Statens institutionsstyrelse (SiS) ska vara en myndighet som är medveten om sitt ansvar för miljön. SiS ska bidra till utvecklingen mot ett hållbart samhälle och klimat.

Miljöfrågorna ska alltid beaktas vid planering och genomförande av verksamheten. SiS ska sträva efter att bedriva verksamhetens ur ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart perspektiv. Detta gör vi genom ett aktivt miljöarbete inom områdena avfall, energi, livsmedel, inköp och upphandling, kemikalier och engångsartiklar samt tjänsteresor.

SiS miljöarbete förutsätter att myndighetens medarbetare har kunskap och engagemang inom miljöområdet. Genom utbildning och information till anställda och ungdomar/klienter ska vi öka förståelsen för vikten av att agera miljömedvetet.

Miljöarbetet baseras på tillämplig miljölagstiftning samt föreskrifter och övriga krav som myndigheten berörs av.

2.2 Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter

Alla myndigheter i Sverige måste följa förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter, som anger att myndigheterna ska ha ett miljöledningssystem där de områden där verksamheten genererar sin största miljöpåverkan (miljöaspekter) fångas upp i en miljöutredning och formuleras till interna miljömål i den myndighetsgemensamma miljöplanen.

2.3 Sveriges miljö kvalitetsmål

Sveriges nationella miljö kvalitetsmål beskriver vad som ska uppnås genom det svenska miljöarbetet. Naturvårdsverket lämnar varje år en rapport till regeringen om tillståndet i miljön. En sammanställning av myndigheternas miljöarbete och uppföljningen av detta redovisas varje år för regeringen. SiS miljömål har alla koppling till ett eller flera av de nationella miljömålen, i enlighet med förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter.

2.4 Agenda 2030

Agenda 2030 är FN:s handlingsplan för hållbar utveckling som beslutades i FN 2015. Alla FN:s 193 medlemsländer har förbundit sig att arbeta för att uppnå en hållbar värld till år 2030 ur socialt, miljömässigt och ekonomiskt perspektiv. Agendan består av 17 mål och 169 delmål. I Sverige kallas de ofta för de Globala målen. I juni 2018 gav regeringen i uppdrag åt ett antal statliga instanser att följa upp myndigheternas arbete med Agenda 2030.

1. Ingen fattigdom	10. Minskad ojämlikhet
2. Ingen hunger	11. Hållbara städer och samhällen
3. Hälsa och välbefinnande	12. Hållbar konsumtion och produktion
4. God utbildning för alla	13. Bekämpa klimatförändringen
5. Jämställdhet	14. Hav och marina resurser
6. Rent vatten och sanitet	15. Ekosystem och biologisk mångfald
7. Hållbar energi för alla	16. Fredliga och inkluderande samhällen
8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	17. Genomförande och globalt partnerskap (samverkan)
9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	

SiS samtliga miljömål har koppling till ett eller flera globala mål i Agenda 2030, i enlighet med förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter.

2.5 Lagar och förordningar

- Miljöbalken (1998:808) med tillhörande förordningar.
- Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter.
- Förordning (2014:480) om myndigheters inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader (ersätter den tidigare förordningen (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter).
- Förordningen om miljö- och säkerhetskrav för myndigheters bilar.
- Förordning (2011:847) om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster.
- Avfallsförordning (2011:927)
- Egenkontrollförordningen (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll.

2.6 Gröna hyresavtal

Sedan den 1 januari 2015 har SiS tecknat Gröna hyresavtal på alla de institutioner där Specialfastigheter står som hyresvärd, samt på huvudkontoret.

Avtalen innebär ett nära samarbete mellan SiS och de hyresvärdar med vilka Gröna avtal tecknats. Institutioner och kontor utser en representant som, tillsammans med hyresvärderna, upprättar en handlingsplan för att minska fastighetens och lokalernas miljöpåverkan. Samverkans- och uppföljningsmöten mellan hyresvärdens och institutionens/kontorets respektive representanter äger rum minst en gång per år. Mötena initieras av hyresvärderna.

De punkter som följs upp under de gemensamma möten som hålls mellan institution/kontorens och fastighetsägarens representant är:

Statens institutionsstyrelse

Besök Lindhagensgatan 126
Adress Box 30224
104 25 Stockholm

Telefon
Fax 010-4534050

E-post
Internet www.stat-inst.se

Org-nr 202100-4508

- Informationsutbyte G
- Årliga uppföljningsmöte HV
- Handlingsplan G
- Skriftlig info till hyresgäst HV
- Energideklaration HV
- Informationsutbyte resursanvändning G
- Optimering drifttider G
- Förnybar el HV/HG
- Placering av arbetsplatser HV
- Lokalanvändning /möbleringsplaner HG
- Materialval G
- Vitvaror / Lågenergi G
- Bortforsling byggavfall G
- Miljöhänsyn drift/underhåll/skötsel HV/HG

G = Gemensamt
HV = Hyresvärd
HG = Hyresgäst

3 SiS Miljömål 2020-2022

De uppställda miljömålen ska vara uppfyllda den 31 december 2022. Nyckeltal och mått baseras på den statistik som tagits fram i samband med miljöredovisningen 2018 och miljöutredningen 2019. Resultaten kopplas såväl till årsarbetskrafter som till antalet vårddygn och/eller lokalyta.

3.1 Mätningar per vårddygn

För att det ska vara möjligt att mäta hur väl vi når våra uppsatta mål så sätter vi resultaten i förhållande till antalet vårddygn, till exempel genom att räkna fram antalet körda kilometer eller antal liter rengöringsmedel per vårddygn. Det ger en mer korrekt bild av våra resultat och hjälper oss att se om vi är på väg åt rätt håll i vårt miljöarbete.

3.2 Energi

SiS ska vara en energieffektiv myndighet och förbrukningen av el, energi för uppvärmning och vatten ska minska. All el som SiS köper in för sin verksamhet ska vara producerad med hjälp av förnyelsebara källor definierat i direktiv 2009/28/EG artikel 2a, det vill säga vindenergi, solenergi, aerotermisk energi (luftvärme), geotermisk energi, hydrotermisk energi (vattenvärme), havsenergi, vattenkraft, biomassa, deponigas, gas från avloppsreningsverk samt biogas.

3.2.1 Mål energi

El: SiS ska minska sin totala elförbrukning med 2 procent per år. En minskning om 5,9 procent under perioden 2020 – 2022.

Värme: SiS ska minska sin värmeförbrukning med 2 procent per år. En minskning om 5,9 procent under perioden 2020 – 2022.

Vatten: SiS ska minska sin vattenförbrukning med 2 procent per år. En minskning om 5,9 procent under perioden 2020 – 2022.

3.2.2 Koppling till Sveriges nationella miljömål

- Begränsad klimatpåverkan
- God bebyggd miljö
- Bara naturlig försurning

3.2.3 Koppling till Agenda 2030

3.2.4 Nyckeltal energi

- Energiförbrukning för uppvärmning i kWh
- Förbrukningen av el i kWh
- Förbrukningen av vatten i m³

3.2.5 Åtgärder energi

Succesiv övergång till energisnåla ljuskällor, IT-utrustning, hushållsmaskiner. Anskaffa tids- och rörelsestyrd belysning där sådan kan effektivisera elanvändningen. Exempel är installation av närvarogivare, dagljuskännare eller tidkanaler.

Beteendeförändring hos såväl medarbetare som ungdomar/klienter, med inriktning mot att stänga av eldrivna apparater, IT-utrustning och belysning.

Inom ramen för de Gröna hyresavtal som tecknats med Specialfastigheter och huvudkontorets hyresvärd har majoriteten av institutionerna och huvudkontoret årliga möten med hyresvärderna och bör kontinuerligt utföra energironder på institutionen/huvudkontoret för att se över var energibesparingar kan göras, hur möblering ska planeras och optimera drifttiderna. Hyresvärderna ska även bistå hyresgästen vid val av energieffektiva vitvaror.

3.2.6 Resurser energi

Enheten för lokaler och miljö installerar solceller på institutioner, vid nybyggnation såväl som vid ombyggnation.

Byte till energisnål belysning (LED) och närvarostyrning innebär initialt en investering men återbetalningstiden är kort och kostnaderna räknas hem genom en lägre elförbrukning.

3.2.7 Bakgrund energi

All den energi vi gör av med påverkar miljön och för att få ner vår miljöpåverkan behöver vi effektivisera energiförbrukningen och ställa om till att enbart användbara förnybar energi. Sveriges mål är att år 2040 ha en 100 procent förnybar elproduktion och genom energieffektiviseringar minska energianvändningen med 50 procent till år 2030, jämfört med 2005. Den offentliga sektorn ska vara föregångare i den omställningen.

SiS har miljömärkt, förnybar el och har gått över till biogas där uppvärmningen tidigare skett med fossil naturgas. SiS har varmhysa på majoriteten av sina fastigheter och kontor och ansvaret för värmesystemen ligger därför hos fastighetsägarna.

Specialfastigheter äger majoriteten av fastigheterna där SiS bedriver verksamhet, deras mål är att fasa ut all oljeuppvärmning inom sitt fastighetsbestånd, med en övergång till mer miljövänliga alternativ som exempelvis pelletspannor och värmepumpar (berg- och luft-) eller biobaserade drivmedel för uppvärmning. SiS energimål är anpassade till Specialfastigheters mål.

3.3 Tjänsteresor

Tjänsteresor omfattar alla de resor SiS anställda utför i tjänsten, under arbetstid. Utsläppen av koldioxid från SiS tjänsteresor ska minska. Tågresor har mycket låga utsläpp i jämförelse med bil- eller flygresor och är därför ett färd sätt som ska prioriteras av alla SiS-anställda som reser i tjänsten. Tåg ska alltid vara förstahandsvalet när avståndet för en flygresor är under 500 kilometer. Resor som företas med flyg, hyrbil, taxi, buss eller resor med egna fordon är fokus för utsläppsminskningarna.

3.3.1 Mål tjänsteresor

Utsläppen av koldioxid från SiS tjänsteresor ska minska med 5 procent årligen, en minskning om 14,3 procent under perioden 2020 – 2022.

Utsläppen av koldioxid per bilkilometer ska minska med 7 procent årligen, en minskning om 19,6 procent under perioden 2020 – 2022.

Inom tre år ska SiS ha avytttrat 50 procent av bilar av årsmodell 2016 eller tidigare.

Fordon som köps in till verksamheten ska uppfylla gällande förordning om miljö- och trafiksäkerhetskrav för myndigheters bilar.

3.3.2 Koppling till Sveriges nationella miljömål

- Frisk luft
- Grundvatten av god kvalitet
- Ingen övergödning
- Begränsad klimatpåverkan
- God bebyggd miljö
- Bara naturlig försurning

3.3.3 Koppling till Agenda 2030

3.3.4 Nyckeltal tjänsteresor

- Flygresor - utsläpp och antal flygresor under och över 500 kilometer
- Tågresor - utsläpp och distans
- Taxiresor - utsläpp och distans
- Bussresor - utsläpp och distans
- Drivmedel till SiS fordon och genererade utsläpp
- Resor med egen bil (milersättning) - utsläpp och distans
- Andelen miljöbilar bland nyinköpta fordon
- Antal körda kilometer totalt på årsbasis, SiS egna fordon.

3.3.5 Åtgärder tjänsteresor

Möjlighet till digitala möten, via samtliga datorer och mötesrum inom SiS, ska fortsatt öka och stabiliteten för nätverken ska kontinuerligt förbättras.

Förbered för inköp av elfordon, genom installation av laddstolpar på institutionerna.

Normera fordonsparken utifrån verksamhetens krav på fordon och gällande förordning om miljö- och trafiksäkerhetskrav för myndigheters bilar.

Uppmuntra införande av bilpooler på institutionerna.

Planera och samordna inköp, såväl de inköp som levereras till dörr som egna resor för inköp.

Införa ett IT-baserat fordonssystem för bättre uppföljning av drivmedelsförbrukning, körjournaler och drivmedel till miljöbilar.

3.3.6 Resurser tjänsteresor

Laddstolpar på institutioner installeras av Enheten för lokaler och miljö.

Utredare med fordonsansvar normerar fordonsparken och avropar fordon utifrån den aktuella normeringen.

Informationssatsningar och support för hanteringen av digitala möten kräver personalresurser, såväl på institutioner som centralt. Resurser för införskaffning av hårdvara för digitala möten (headset, kameror m.m.) är ett löpande behov. Upphandling och drift av IT-baserat fordonssystem sker centralt.

3.3.7 Bakgrund tjänsteresor

Våra tjänsteresor står för en stor andel av SiS klimatpåverkande utsläpp. Förutom en ökad växthuseffekt ger utsläppen från transporter även miljöpåverkan i form av försurning, övergödning och höjda halter av marknära ozon. Utsläppen påverkar även människors hälsa i form av luftvägsinfektioner, astma, hjärt-kärlsjukdomar och har en negativ påverkan på kroppens och hjärnans utveckling hos framförallt barn och unga.

Det mest effektiva sättet att minska miljöpåverkan från tjänsteresor är att minska resandet. Mötesformer som inte kräver tjänsteresor, som telefon-, video- och webbkonferenser eller -utbildningar leder inte bara till en minskad miljöpåverkan, utan ger också ekonomiska vinster genom minskad förbrukning av fordonbränsle och arbetstid.

I det fall en resa måste utföras ska tåg vara förstahandsvalet. SiS har en resepolicy som innebär att vi ska prioritera tåg när vi gör tjänsteresor och det är extra viktigt när flygsträckan understiger 500 km. Policyn om att välja tåg när en flygresa understiger 500 km är en norm inom staten och följs upp i samband med rapporteringen av miljöledningsarbetet och arbetet med det statliga REMM-projektet (Resfria möten i myndigheter).

Det är också viktigt att planera och samordna leveranser till verksamheten, för att undvika de utsläpp som vår verksamhet indirekt genererar. Det gäller både beställningar av varor som levereras till dörr och när vi själva gör korta bilresor för inköp i närområdet.

3.4 Avfall

Mängden sorterat avfall ska minska och SiS ska sträva efter att materialåtervinna så mycket avfall som möjligt. Alla SiS institutioner och kontor ska källsortera enligt den avfallsplan som gäller för respektive kommun. Mängden livsmedelssvinn i tillagning och servering ska minska.

3.4.1 Mål avfall

Mängden sorterat avfall, räknat i kilo, ska minska med 15 procent jämfört med 2019.

Mängden livsmedelssvinn, räknat i kilo, ska minska med 25 procent under perioden 2020-2022.

3.4.2 Koppling till Sveriges nationella miljömål

- Giftfri miljö
- Grundvatten av god kvalitet
- Säker strålmiljö
- Begränsad klimatpåverkan
- God bebyggd miljö

3.4.3 Koppling till Agenda 2030

3.4.4 Nyckeltal avfall

- Mängden sorterat avfall (kilo).
- Mängden livsmedelssvinn (kilo).

3.4.5 Åtgärder avfall

Avfallsstationer har byggts på ett flertal institutioner och vid större ombyggnationer och utökning av kapaciteten ingår ofta avfallsstation i projektplanen.

Inom ramen för de Gröna hyresavtal som SiS har med Specialfastigheter, har institutionerna möten med hyresvärdens representanter där miljöaspekter på institutionsområdet och i fastigheterna, tas upp. Avfallshanteringen är en av de punkter där institutionen och hyresvärderna ska samarbeta för att förbättra eller arbeta vidare för att få en optimal avfallshantering.

Införa ett system för mätning av livsmedelssvinn på SiS institutioner.

3.4.6 Resurser avfall

Enheten för lokaler och miljö projekterar för avfallsstationer i byggprojekt som innebär en utökning av verksamheten på en institution.

Enheten för lokaler och miljö bidrar med mallar och metoder för mätning och uppföljning av matsvinnet. Mallar och metodbeskrivning ska kunna hämtas på SiSdocs.

3.4.7 Bakgrund avfall

En minskad konsumtion ger alltid större klimatvinster än återvinning, vi kan begränsa men inte helt undvika att avfall uppstår. Avfallet kan innehålla både farliga och värdefulla ämnen. Genom att vi sorterar avfall kan detta tas omhand på ett sådant sätt att det mesta kan återvinnas. Därmed skyddas människor och miljö. Vi sparar också energi och naturresurser genom att använda materialen flera gånger. Aluminium och stål kan exempelvis återvinnas hur många gånger som helst, utan att det har någon inverkan på dess kvalitet. Genom att sortera vårt avfall minskar dessutom mängden

som riskerar att hamna på deponi, soptipp, för energiåtervinning. Sådant restavfall kostar klimatet betydligt mer, än om det istället kan materialåtervinnas.

Det är särskilt viktigt att sortera avfall som klassas som farligt (exempelvis lysrör, elektronik, färg, andra kemikalier), textilier och förpackningar av glas, metall, papper och plast, samt livsmedel.

IT- och telefoniutrustning samt SIM-kort och övriga lagringsmedia ska skickas tillbaka till leverantörer eller det företag som SiS har avtal med, för återvinning eller återförsäljning. Utrustningen innehåller många värdefulla metaller som kan återanvändas i nya tekniska produkter, vilket genererar betydande besparingar av både koldioxidutsläpp och naturresurser.

En stor källa till vår klimatpåverkan kommer från matsvinnet, att vi slänger eller håller ut livsmedel som är fullt ät- eller drickbara. Matproduktionen kräver naturresurser och utsläpp genereras i hela livsmedelskedjan, vi måste hushålla med dessa resurser – vilket även är kostnadseffektivt. Det är även viktigt att planera inköpen och matsedeln, inte köpa in mer än vad som förbrukas, för att undvika att livsmedel kasseras i onödan.

En korrekt källsortering minskar ofta kostnaderna för avfallshantering på institutionerna.

3.5 Livsmedel

SiS ska öka användningen av miljövänligt producerade livsmedel och öka antalet vegetariska måltider som serveras på institutionerna.

3.5.1 Mål livsmedel

Inköpen av ekologiskt producerade livsmedel ska uppnå minst 25 procent av de totala livsmedelsinköpen, räknat i kronor.

Kaffe som köps in ska vara ekologiskt (100 procent).

Bananer som köps in ska vara ekologiska (100 procent).

Mjölk som köps in ska till 50 procent vara ekologisk.

Vegetariska måltider som serveras på institutionerna ska öka till i snitt 2,5 per vecka 2022 med delmål för 2020 och 2021.

Delmål 2020

1,5 måltider

Delmål 2021

2 måltider

Mål 2022

2,5 måltider

3.5.2 Koppling till Sveriges nationella miljömål

- Giftfri miljö
- Rikt odlingslandskap
- Ingen övergödning
- Myllrande våtmarker
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Rikt växt- och djurliv
- Levande sjöar och vattendrag

3.5.3 Koppling Agenda 2030

3.5.4 Nyckeltal livsmedel

- Andelen inköpta ekologiska livsmedel (kronor)
- Andel inköpt ekologiskt kaffe (kronor och kilo)
- Andel inköpt ekologiska bananer (kronor och kilo)
- Andel inköpt ekologisk mjölk (kronor och liter)
- Antalet vegetariska måltider som serveras på institution totalt (antal årsvis)

3.5.5 Åtgärder livsmedel

SiS bör eftersträva en låg klimatpåverkan från den mat som serveras medarbetare i samband med interna konferenser eller utbildningar. Maten bör därför i första hand vara huvudrätter bestående av vegetariska livsmedel, fisk eller kyckling (MSC-, ASC- eller KRAV-märkt). Kött kan även fortsättningsvis serveras för de som önskar men bör då vara en kost som behöver väljas aktivt, på samma sätt som vegetarisk kost traditionellt varit ett aktivt val och i likhet med gluten- eller laktosfri kost. Nötkött bör undvikas i största möjliga mån på grund av dess höga klimatpåverkan. När det serveras bufféer med olika rätter finns varken behov av eller möjlighet till styrning.

Föra löpande dialog med Kriminalvården om befintliga livsmedelsavtal och arbeta för att få ner priserna på ekologiska livsmedel, på samma sätt som gjorts med ekologiskt kaffe i livsmedelsavtalet.

3.5.6 Bakgrund livsmedel

Livsmedelsproduktionen står för närmare en tredjedel av de globala utsläppen av växthusgaser. SiS kan bidra till att minska dessa utsläpp genom valet av livsmedel, minska matsvinnet och genom att äta mer efter säsong.

Ekologiskt producerade livsmedel bidrar till en större biologisk mångfald, både på den mark som odlas och i omgivningen. Det är även viktigt att vi erbjuder våra klienter och ungdomar mat som innebär en mindre risk för föroreningar från olika bekämpningsmedel. Att ersätta kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel med gödsel från ekologiskt hållna djur och en varierad växtföljd skapar en livsmedelsproduktion som är mer konkurrenskraftig på lång sikt. Konventionellt odlad kaffe, bananer, vindruvor och potatis är några av de mest besprutade livsmedlen i världen och många av de giftiga bekämpningsmedel som används vid odlingarna är förbjudna i Sverige. Användningen av konstgödsel innebär stora utsläpp av kväve i mark och grundvatten, vilket kan vara direkt dödligt för små barn i vissa av de länder varifrån våra importerade livsmedel kommer.

Ekologiska produkter som framställts utomlands är ibland bättre ur miljösynpunkt än konventionellt (icke ekologiskt) odlade eller producerade livsmedel från vårt närområde. Det gäller i synnerhet kött- och charkprodukter. Miljöpåverkan från transporterna är i vissa fall försumbar i jämförelse med den påverkan som icke ekologiskt kött eller vissa konstgödselade livsmedel har på den närmiljö där de framställs.

Ytterligare sätt att begränsa vår klimatpåverkan från livsmedel är att äta säsongsbetonat. Fukt och grönt innehåller mer näring och smak om de kunnat mogna i sin egen takt och är även billigare vid inköp när de är i säsong.

3.6 Inköp och upphandling

SiS ska alltid ställa miljökrav, när så är möjligt, i anskaffningar (d.v.s. avrop, inköp och upphandlingar).

3.6.1 Mål inköp och upphandling

Andel anskaffningar där miljö- eller hållbarhetskrav ställs ska uppgå till 100 procent.

3.6.2 Koppling till Sveriges nationella miljömål

- Giftfri miljö
- Grundvatten av god kvalitet
- Säker strålmiljö
- Begränsad klimatpåverkan
- Bara naturlig försurning

- Skyddande ozonskikt
- Ingen övergödning
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Rikt växt- och djurliv
- Levande sjöar och vattendrag
- Rikt odlingslandskap

3.6.3 Koppling till Agenda 2030

3.6.4 Nyckeltal inköp och upphandling

- Andel anskaffningar med miljö- och hållbarhetskrav av totala antalet anskaffningar i procent.
- Värdet på anskaffningar med miljö- och hållbarhetskrav i förhållande till värdet på samtliga anskaffningar i kronor.

3.6.5 Åtgärder inköp och upphandling

SiS medarbetare ska alltid ställa miljö- och hållbarhetskrav vid anskaffningar, där så är möjligt.

3.6.6 Resurser inköp och upphandling

Enheten för inköp och upphandling på SiS huvudkontor är, tillsammans med central miljösamordnare, behjälpliga med miljö- och hållbarhetskrav vid anskaffningar.

3.6.7 Bakgrund inköp och upphandling

En miljöanpassad upphandling är ett viktigt styrmedel för att kunna uppnå politiska mål såväl för miljön som för samhället i stort. Det är lönsamt både ekonomiskt och miljömässigt och ger goda effekter såväl i vår närmiljö som utanför Sveriges gränser. På längre sikt kan det också innebära en minskad kostnad för marknadens miljö- och hållbarhetsanpassade produkter genom investeringar, vilket också skapar incitament för att utöka antalet miljö- och hållbarhetsanpassade produkter inom andra områden.

3.7 Kemikalier och engångsartiklar

SiS ska upprätta korrekta städrutiner för samtliga lokaler och miljöhänsyn ska tas vid underhåll och skötsel.

SiS ska använda doseringsutrustning på samtliga institutioner för att minska förbrukningen av städkemikalier. SiS ska även minska förbrukningen av kemikalier för tvätt och disk och öka andelen miljömärkta produkter.

SiS ska, i enlighet med EU:s direktiv 2019/904, sluta använda engångsprodukter som tillverkas av vissa sorters plast, med ett totalt upphörande av förbrukning och beställningar av dessa produkter senast juli 2021. Vanligt porslin, stålbestick och dricksglas/-koppar ska användas där möjligheten finns ur säkerhetssynpunkt då dessa går att diska och använda på nytt. Vid behov av produkter för exempelvis suicidprevention kan Kriminalvårdens säkerhetssortiment av bestick, muggar och tallrikar/assietter användas, som kan beställas genom Proceedo.

3.7.1 Mål kemikalier och engångsartiklar

Förbrukningen av **disk-, skölj- och tvättmedel** ska minska med 10 procent jämfört med 2019.

Förbrukningen av **rengöringsmedel** ska minska med 15 procent jämfört med 2019.

Förbrukningen av **miljömärkta produkter** till städ, disk och tvätt ska vara 90 procent 2022.

Förbrukningen av **kontorspapper** ska minska med 15 procent jämfört med 2019.

Förbrukningen av **engångsartiklar** i plast som förbjuds enligt EU:s direktiv 2019/904 ska minska med 100 procent senast till halvårsskiftet 2021.

3.7.2 Koppling till Sveriges nationella miljömål

- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Grundvatten av god kvalitet
- Säker strålmiljö
- Begränsad klimatpåverkan

3.7.3 Koppling till Agenda 2030

3.7.4 Nyckeltal kemikalier och engångsartiklar

- Förbrukning av diskmedel i kilo eller liter

- Förbrukning av rengöringsmedel i kilo eller liter
- Förbrukning av tvättmedel i kilo eller liter
- Förbrukning av sköljmedel i liter.
- Förbrukningen av miljömärkta produkter till städ, disk och tvätt i procent.
- Förbrukning av kontorspapper i kilo.
- Inköp av engångsartiklar tillverkade av plast, i kronor.

3.7.5 Åtgärder kemikalier och engångsartiklar

Städrutiner ska finnas på samtliga institutioner.

Doseringsutrustning bör användas på samtliga institutioner för att minska förbrukningen och undvika överdosering av rengöringsmedel.

Information ska ges till medarbetare och ungdomar/klienter om tvätt- och städrutiner.

Sköljmedel (mjukgörande medel) till tvätt får bara användas i ytterst begränsad mängd, på institutioner där så är motiverat på grund av vattenhårdhet (i skrivande stund Råby, Ljungaskog, Hässleholm, Lunden, Östfora och Bärby).

Föra in Kriminalvårdens återbrukbara plastprodukter för suicidprevention i Proceedo för enklare beställning (bestick, glas och tallrikar)

Samarbeta med aktuell leverantör för att fasa ut och ersätta engångsprodukter i plast (fossil) med biobaserade eller återbrukbara alternativ.

Follow-me –print ska användas på alla skrivare inom SiS för att minska förbrukningen av kontorspapper och gråskala ska vara standard.

3.7.6 Bakgrund kemikalier och engångsartiklar

Många av de ämnen som finns i städ- och rengöringsmedel hamnar i slutändan i våra sjöar och vattendrag, då reningsverken inte har möjlighet att fånga upp dem.

Vattenlevande organismer tar stor skada och i slutändan hamnar dessa ämnen i våra kroppar genom maten vi äter och vattnet vi dricker. Att dosera tvätt- disk- och rengöringsmedel korrekt ger stora miljöbesparingar och gör att antalet leveranser kan reduceras, då produkterna räcker längre. Miljömärkta städ- och tvättmedel minskar spridningen av skadliga kemikalier till natur och människor.

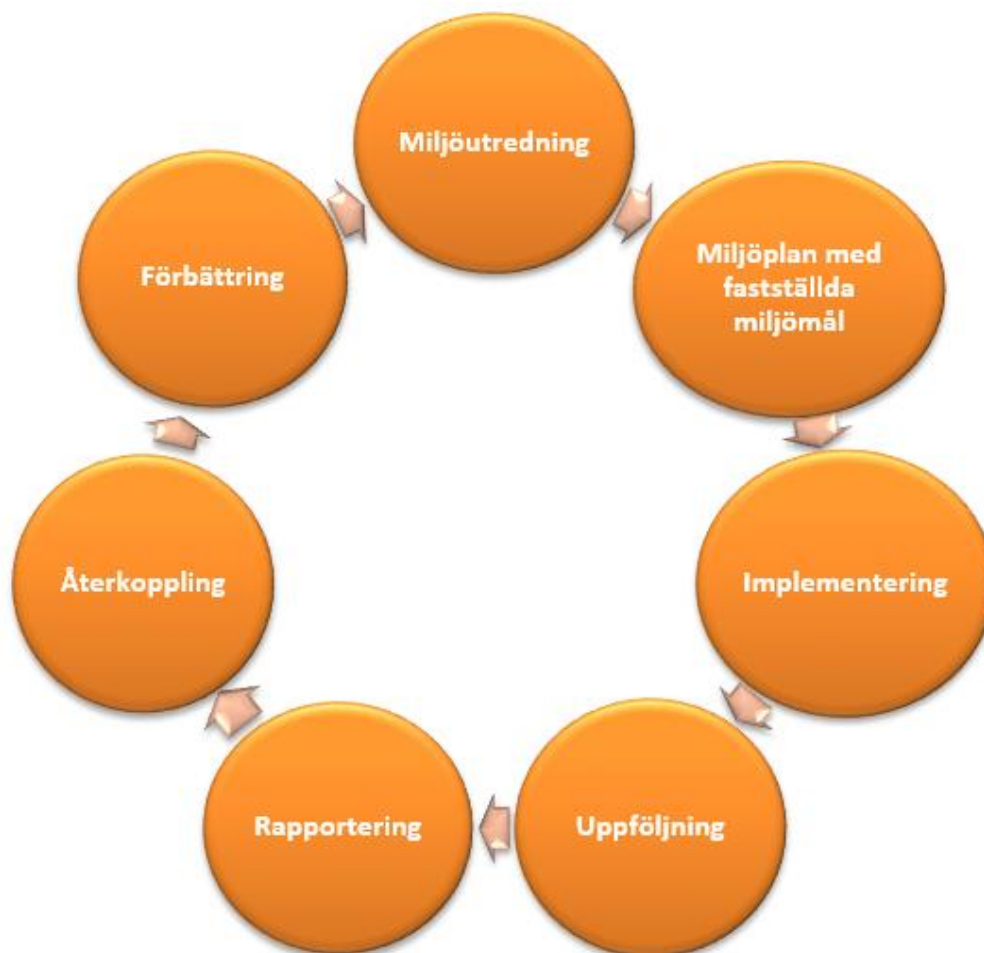
Det är av stor vikt att införa städrutiner på institutionerna. Om våra lokaler städas på rätt sätt undviker vi onödigt slitage på materialen och renoveringar med platsreduktioner och ökade hyreskostnader som följd.

SiS anställda ska använda glas, porslin och bestick som kan diskas, då det innebär mindre klimatpåverkan och minskade kostnader jämfört med engångsartiklar.

Engångsartiklar i plast kommer att fasas ut inom EU med ett totalförbud för vissa produkter redan i juli 2021, enligt EU:s direktiv 2019/904. Miljömärkta engångsartiklar producerade av förnyelsebara källor, exempelvis papp, kan användas om behov uppstår. Kriminalvårdens sortiment med säkerhetsbestick, -muggar och -tallrikar/assietter ska användas där behov finns.

4 Strategi för SiS miljöledningsarbete

4.1 Processhjul för miljöledningsarbetet

4.2 Processteg miljöledningsarbetet

Miljöutredning ska göras minst vart femte år och handlar om att SiS ska identifiera de aktiviteter som har en miljöpåverkan, så kallade miljöaspekter. Miljöaspekterna kan ha både positiv och negativ miljöpåverkan och vara direkta eller indirekta.

Miljöplan och miljömål kommuniceras ut och de miljöaspekter som anses ha en betydande miljöpåverkan förs upp som mål i en miljöplan, där även strategier, organisation och åtgärder tas fram. Då miljömålen kontinuerligt ska kunna följas upp så bör de vara mätbara.

Implementering av miljöplanen och de uppställda målen ska ske hela i verksamheten och efterlevas så långt det är praktiskt möjligt. Implementering sker genom information och utbildning till medarbetare och genom de åtgärder som är fastställda i miljöplanen.

Uppföljning av miljömålen sker via SiS interna miljöenkät som går till samtliga institutioner och verksamhetskontor. Miljöenkäten, som innehåller olika mätområden kopplade till SiS miljömål, läggs upp på SiSdocs i god tid före rapportering. Information om och länk till miljöenkäten skickas till institutionernas och kontorens registrator årligen i december. Institutioner och verksamhetskontor ska rapportera in efterfrågade uppgifter till huvudkontoret i januari följande år. Resultatet av de inhämtade uppgifterna sammanställs och klimatberäknas på central nivå årligen i februari.

Uppföljning av myndigheternas miljöledningsarbete sker genom redovisning i Naturvårdsverkets rapporteringssystem och resultaten tillgängliggörs även för Energimyndigheten, Upphandlingsmyndigheten och Transportstyrelsen. SiS generaldirektör går igenom miljöledningsrapporten tillsammans med central miljösamordnare och Socialdepartementet får den slutliga miljöledningsrapporten, signerad av GD, tillsammans med SiS årsredovisning.

Återkopplingen från Naturvårdsverket sker efter att de analyserat miljörapporteringen från samtliga myndigheter och utvärderat hur väl de uppställda miljömålen har uppfyllts, om de har en koppling till de nationella miljömålen och myndighetens identifierade miljöaspekter samt huruvida de åtgärder myndigheterna vidtagit står i proportion till de uppställda miljömålen. Därefter sammanställs en rapport över hur arbetet i statliga myndigheter fortskrider. Naturvårdsverket bedömer varje myndighets miljöledningsarbete utifrån ovan aspekter och sätter en poäng på hur väl miljöledningsarbetet fungerar i varje myndighet.

Intern återkoppling sker genom framställande av PPT-presentation som skickas ut till alla institutioner och kontor och resultaten presenteras även för verksamheten i samband med de årliga konferenserna för lokal-, säkerhets- och miljöansvariga.

Ständig förbättring är en viktig del av miljöledningsarbetet. Naturvårdsverkets poäng och måluppfyllnad analyseras av central miljösamordnare utifrån eventuell förbättringspotential och behov av måljustering inför kommande år samt inför uppdatering av miljöplan.

4.3 Organisation

4.3.1 SiS huvudkontor

Generaldirektören har det övergripande ansvaret för myndighetens miljöledningsarbete. På huvudkontoret finns en central miljösamordnare som ansvarar för samordning av myndighetens miljöledningsarbete, såväl som miljöarbetet på huvudkontoret. Den centrala miljösamordnaren planerar miljöledningsarbetet och gör en miljöutredning minst vart femte år avseende myndighetens främsta miljöaspekter. Miljöaspekterna ligger till grund för de miljömål som sätts upp i miljöplanen och som gäller för alla delar av verksamheten. Central miljösamordnare hämtar årligen in underlag avseende de miljöaspekter som ska följas upp i enlighet med uppställda mål i miljöledningsarbetet. Inhämtad data klimatberäknas i enlighet med Naturvårdsverkets utsläppsmallar eller leverantörers färdiga data avseende CO₂-utsläpp.

4.3.2 Verksamhetskontoren

Verksamhetsdirektören ansvarar för att miljöledningsarbetet fungerar på verksamhetskontoret och kan utse en person som rapporterar kontorets miljöledningsarbete till central miljösamordnare.

4.3.3 Institutionerna

Institutionschefen ansvarar för att miljöledningsarbetet fungerar på institutionen. En lokalt utsedd miljösamordnare kan vara ett bra sätt att säkerställa ett fungerande miljöledningsarbete på institutionen. Rapporteringen av institutionens miljöledningsarbete sker till central miljösamordnare på huvudkontoret, i det system som förevisats i god tid före rapportering.

Förordningen (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll (avser här verksamhet eller åtgärder som omfattas av tillstånds- eller anmälningsskyldighet enligt miljöbalken) innebär att institutionerna ska ha rutiner på plats för att minska verksamhetens påverkan på miljö och hälsa. Arbetet med egenkontrollen enligt förordning 1998:901 har direkt koppling till SiS miljöledningsarbete och flera av de områden som ska kontrolleras löpande i verksamheten har bäring på SiS miljömål, exempelvis kontroll av avfall och kemikalieförbrukning. På SiSnet finns mallar för arbetet med egenkontrollen.

I de fall det finns ett Grönt hyresavtal eller Grön bilaga tecknats (avser institutioner i Specialfastigheters lokaler samt huvudkontoret) så innebär det ett närmare samarbete och mer frekvent informationsutbyte med fastighetsägaren. Samarbetet innebär att institutionen/huvudkontoret och hyresvärdens representant gemensamt sätter upp lokala miljömål för miljöarbetet i en handlingsplan. Handlingsplanen följs sedan upp på hyresgästmöten och nya mål sätts upp efterhand.

5 Inhämtning av uppgifter årlig rapportering – ansvarsfördelning

	Område	Institutioner/VK	Central miljösamordn. HK
Fordon och bränslen			
	Bensin		x
	Etanol		x
	Fordonsgas		x
	Diesel		x
	Bilkm (körd sträcka i kilometer, inst. fordon)	x	x
	Buss	x	x
	Andel miljöklassade fordon		x
Medieförbrukning hyresvärdar och leverantörer			
	Vatten		x
	Fjärrvärme		x
	Naturgas		x
	Olja		x
	Pellets		x
	El för uppvärmning		x
	Hushållsel		x
	Kyla		x
Tjänsteresor			
	Tåg		x
	Flyg		x
	Taxi		x
	Flygbuss/Arlanda Express		x
	Hyrbilar		x
	Milersättning personal		x
Resfria möten			
	Skype samtliga digitala mötesformer		x
Avfall			
	Osorterat avfall	x	x
	Livsmedelssvinn	x	x
Livsmedel samtliga leverantörer			
	Totala inköp livsmedel kr		x
	Ekologiska inköp kr olika livsmedelsgrupper		x
	Vegetariska måltider serverade på institution	x	x
Kemikalier och kontorspapper			
	Kontorspapper	x	x
	Tvättmedel	x	x
	Sköljmedel	x	x
	Rengöringsmedel	x	x
	Diskmedel	x	x
	Engångsartiklar plast EU dir. 2019/904		x
Övrigt			
	Åtgärder Gröna avtal	x	x
	Inköp/upphandlingar inkl. andel miljökrav		x
	Informationsteknik minskning utsläpp		x
	Årsarbetskrafter SiS		x
	Yta (LOA) SiS		x
	Vård dygn SiS		x
	Omvandlingsfaktorer utsläpp samtl. kategorier		x

Statens institutionsstyrelse

Besök Lindhagensgatan 126
Adress Box 30224
104 25 Stockholm

Telefon
Fax 010-4534050

E-post
Internet www.stat-inst.se

Org-nr 202100-4508